

Jonas Lindkvist —

uppländsk tecknare och grafiker

När man upplever dagens konstliv med dess mångskiftande stilströmningar och hetsiga puls kan det ofta vara svårt att föreställa sig en tid, som dominerats av ett enda gemensamt konstnärligt ideal. Ändå har det förflutit föga mer än ett halvsekel sedan den svenska konsten helt behärskades av nationalromantiken. Sin rikaste blomstring nådde denna rörelse som bekant under 1890-talet då den omfattades av såväl diktare som konstnärer. Dess bärande idé var en patriotisk heroism, som sökte de stora känslorna. Målarna fördjupade sig i stilla kvällsstämningar med utsikter över vida skogar och mörka vatten, de mediterade i gamla städer, byggde upp monumentala molnformationer eller såg svarta fågel-svärmar avteckna sig mot hotfulla ovädershimlar.

En viktig följd av det nationella intresset var att man nu på allvar började upptäcka de olika landsändarnas egenart. Provinsiella konstnärsgrepp upptod som alla hade gemensamt den starka känslan för hembygden. Det var naturligt att Uppsala skulle bli centrum för den uppländska provinsialismen. Under seklets första decennier fanns här en livaktig krets av konstnärer, som hämtade sina motiv från staden eller den omgivande slätten. Den siste representanten för denna generation är Gusten Widerbäck, som ännu i sina slättlandskap förvaltar traditionen. Där fanns vidare Manne Ibran, Ernst Nilsson, Thore Wahlström, Olle Thunman, John Österlund och Mathilde Wigert-Österlund, samtliga välkända namn för den uppländska konstpubliken. Till denna konstnärskoloni hörde också den år 1955 bortgångne *Jonas Lindkvist*.

Sin konstnärliga skolning fick Jonas Lindkvist i Konstakademiens etsarskola där han från 1916 tillbringade sju terminer med Axel Tallberg och Harald Sallberg som lärare. Här hade han tillfälle att i detalj sätta sig in i de grafiska teknikerna och grundlade därmed den manuella skicklighet, som man kan studera i många av hans grafiska blad. Redan under denna tid gjorde han sig också känd som en flitig tecknare. I en rad arbeten från 1910-talet kan man studera hans anknytning till den nationella romantiken. Så gör han exempelvis några små etsningar med

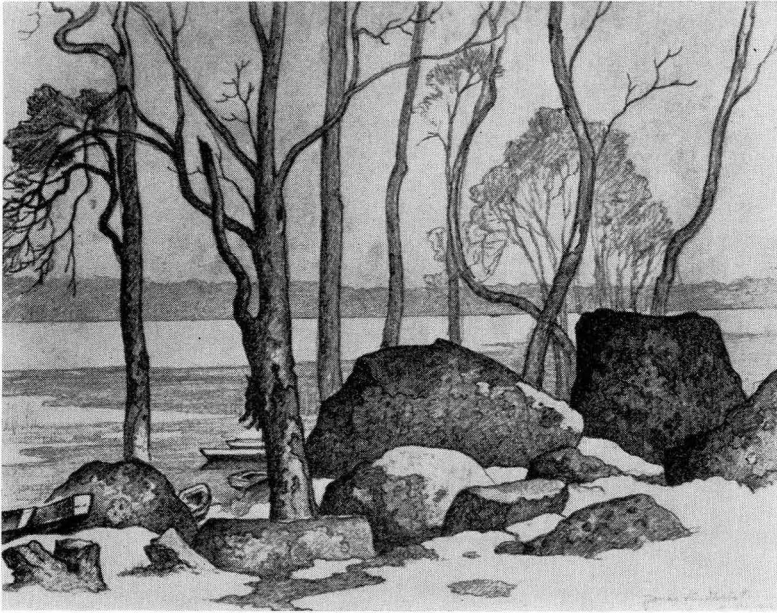

Bild 1. Graneberg i april. Blyertsteckning 1948.

brytande bränningar, medan andra visar jagande moln över högväxta tallar med havet som bakgrund. Tidigt söker han sig också till de karakteristiska uppsalamotiven. Mäktiga moln tornar upp sig i en skymningsmättad utsikt mot norra slottstornet med Riddartorget's pittoreska kåkbebyggelse i förgrunden. En annan bild visar Gunillaklockan inramad av spröda grenverk medan en tunn månskära understryker den romantiska stämningen. Från 20-talets början är en livfull bild, som skildrar handeln på S:t Eriks torg med Schefferus' gamla biblioteksbyggnad, skuggad av höga almar, i bakgrunden. Motiven från Uppsala blev tydligen populära. 1924 utgav konstnären ett album med tio etsningar där stadens mera välkända byggnader fångats ur olika perspektiv. Men han glömde fördenskull inte den uppländska landsbygden. En etsning från 1920 framställer S:t Pers ruin i Sigtuna. Med sin ödesmättade atmosfär för den tanken till Karl Nordströms bohusländska landskap. Det är ingen tillfällighet att Jonas Lindkvist starkt beundrade Konstnärskörbundet's kraftfulla ledare. Omväxling med det uppländska motivförrådet gav några

Bild 2. Motiv från Åby gård, Vaksala. Blyertsteckning 1953. Privat ägo.

vistelser på Öland och Gotland. Visby var en stad som lämpade sig väl för den som sökte skymningsromantiska stämningslägen. Bland bilderna härifrån är en stor etsning med monumentala popplar omgivande en ålderdomlig husgavel, belyst av solens sista strålar.

Publiken saknade inte möjligheter att stifta bekantskap med etsaren och tecknaren Jonas Lindkvist. Konstnären tillhörde den s. k. Uppsala-gruppen, som i februari 1916 utställde på Nya Konstgalleriet i Stockholm. Gruppens övriga medlemmar var Manne Ibran och Ernst Nilsson. I mars samma år kunde man gå till Hotell Hörnan i Uppsala och ta del av »Uppsalaartisternas utställning», där Lindkvist visade en rad tuschteckningar i sällskap med bl. a. de två nyss nämnda konstnärerna. 1917 och 1919 följde ytterligare utställningar i Uppsala och 1927 framträdde han tillsammans med Gusten Widerbäck hos Gummessons i Stockholm. Senare kom han också att representeras på utställningar utomlands.

Vad motivkretsen beträffar visar Lindkvists konst inga större förändringar under 1930- och 40-talen. Den romantiska grundtonen möter man bl. a. i några akvatintetsningar med uppsalamotiv. Man kan nämna en

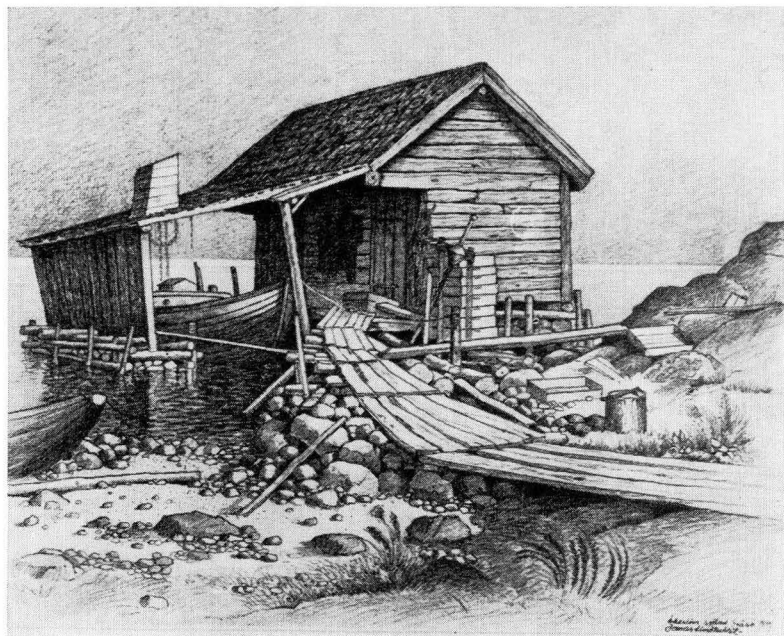

Bild 3. Åkerlövs fiskbod, Gräsö. Blyertsteckning 1949. Folkets hus, Uppsala.

förtätad vinterbild från Imperfektum med dimmiga gatljus skymtande i Slottsgränd. Och fortfarande speglar sig kvällssolen i slottets fönster. I blyertsteckningarna förefaller det emellertid som om man kan finna en utveckling mot ökat topografiskt detaljstudium. Knotiga träd avbildas med omständlig skärpa, lövverken underkastas ett minutiöst studium. Så får varje träd sin speciella karaktär. Några alar vid en strand tecknar sig graciöst mot en vårvinterhimmel, en mäktig pil lutar sig över en vasskantad damm, eken breder ut sin krona vid en uppländsk enbacke. Förkärleken för denna motivkrets delade Jonas Lindkvist med Olle Thunman. Avgörande var för bägge det noggranna detaljstudiet. Thunman är dock ständigt den mera patetiske, för honom är eken ständigt symbolen för mannakraft och forntida dygder. Lindkvists uppfattning är vekare. Många av hans trädstudier bevarar något av jugendstilens dekorativa slingornamentik.

Minnesutställningen på Upplands nation i oktober 1956 gav en klar överblick över Jonas Lindkvists konstnärskap och visade åskådligt ut-

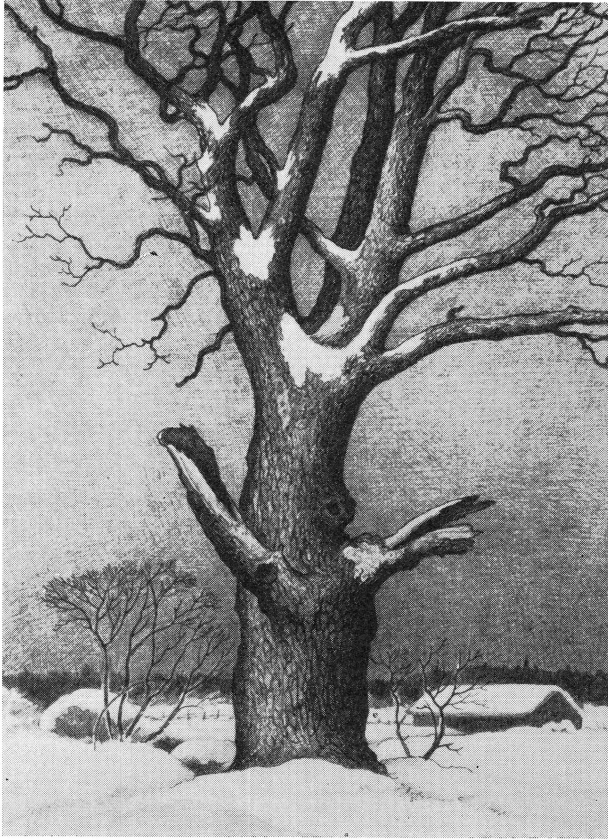

Bild 4. Ask, Jälla. Blyertsteckning 1951. Privat ägo.

vecklingen från 10-talets etsningar till de senaste årens teckningar och laveringar. Det framgick med all önskvärd tydlighet att konstnärens dominerande strävan varit att fånga några av de karakteristiska dragen i det uppländska landskapet, att ge något av uppländsk egenart. Många av hans bilder har ett betydande kulturhistoriskt värde. Det gäller inte minst motiven från det äldre Uppsala.

Jonas Lindkvist var alltså en sen nationalromantiker och en typisk representant för den uppländska provinsialismen. Hans konst är till hela sin karaktär retrospektiv. Den utmärks minst av allt av någon originali-

Bild 5. Slättlandskap med stora träd. Blyertsteckning. Uppsala univ.-bibliotek.

tetsjakt, den går aldrig utöver de en gång uppdragna gränserna. Sitt främsta värde har den för en uppländsk publik. För alla upplänningar måste den stå som ett vackert monument över en trogen hängivenhet till hembygden.

Allan Ellenius